

Ljuban Cenčič

Portreti umetnikov

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ ORMOŽ

MIHELICEVA GALERIJA

LJUBAN CENČIČ

PORTRETI UMETNIKOV / Fotografije

Miheličeva galerija Ptuj

30. januar – 16. marec 2025

Besedilo: Sara Nuša Golob Grabner

Uredila: Stanka Gačnik

Fotografije: Ljuban Cenčič

Oblikovanje: Dušan Pogačar, s. p.

Tisk: Demago d. o. o.

Naklada: 250

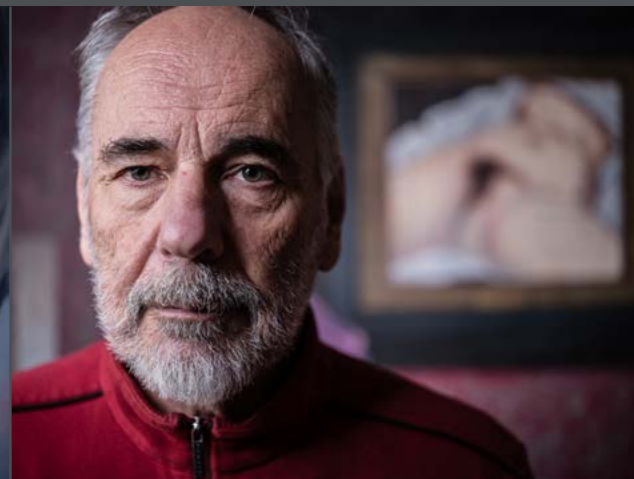
Založil: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož

Zanj: dr. Aleksander Lorenčič, direktor

Ptuj, 2025

Izbor in postavitvev razstave:

Stanka Gačnik, Ljuban Cenčič

Ljuban Cenčič

Portreti umetnikov

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ ORMOŽ

MIHeličeva GALERIJA

Igor Andjelić,
fotograf, 2024

Ljuban Cenčič

Portreti umetnikov

Čeprav je fotografija sama po sebi mrtev objekt, zamrznjen čas (»Opredelitev fotografije kot negibne podobe ne pomeni le, da se figure, ki jih predstavlja, ne premikajo; pomeni, da ne nastajajo, ne odhajajo: so anestezirane in pritrjene, kot metulji.«¹), prav njena okamenela kvaliteta omogoča, da v fotografiranih subjektih – portretirancih, najdemo značilnosti, ki se nam zaradi daljšega opazovanja in usmerjene pozornosti zazdijo bolj žive od človeka izven fotografije. Začetki portretne fotografije so definirani s fotografijami togih in ne nasmejanih ljudi, ki so v procesu daljšega in nepremičnega poziranja kameri morali ohranjati kipu podobno držo. Tehnične ovire so definirale estetiko fotografije 19. stoletja, a poskrbele tudi za zelo objektivne historične reprezentacije fotografirancev. Z napredkom tehnologije se je sprostila tudi motivika in popularnejše so postale bolj spontane fotografije, kjer subjekti nimajo (ali ne izražajo) zavedanja, da je prisoten fotoaparati. Nihalo umetniških trendov je v sodobni fotografski praksi sprožilo zanimiv fenomen redefiniranja inicialne, stroge portretistke, ki namensko odstopa od pogosto zaigranega prikaza spontanosti in uporablja surovost kot vodilni likovni jezik. Fotografi se vračajo k izpostavljanju zavedanja prisotnosti fotoaparata, a

tokrat z namenom večjega razgaljanja subjekta, ki se ne more skrivati za spretnimi performativnimi pozami, ki jih ponujajo številni motivični odvodi sodobne portretistke: »Ti ljudje so predstavljeni preprosto, brez večjih intervencij fotografa, serija pa ima očitne, enotne značilnosti. Ker so številni slikovni elementi, ki jih nadzira fotograf, standardni, se variacije od slike do slike kažejo predvsem v posebnostih subjekta samega.«² Kljub temu, da *en face* soočenje s kamero jasno vzpostavi dejstvo, da fotograf in portretiranec sodelujeta v nenaravnem, skorajda gledališkem početju, se s popolnim sprijaznjenjem z vsaj delnim performansom fotografiranja, ustvari avtentičnost portreta, ki ji lahko parira le iskreno spontana fotografija. Tudi slednje bi lahko diskreditirali z vprašanjem o reprezentaciji, ki je v enem primeru namenska in pripravljena na neolepšanost, v drugem pa odvisna od okolja in okoliščin.

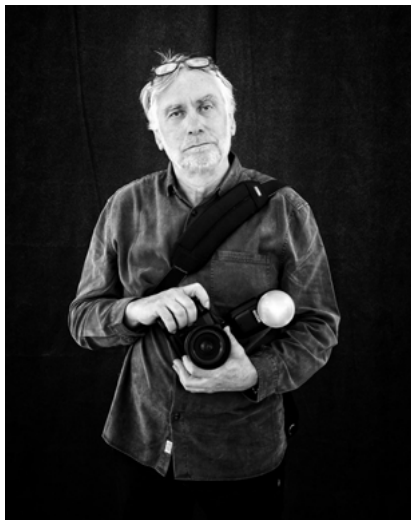
Ljuban Cenčič je fotograf, ki je izpopolnil fotografijo brez afektiranosti, intervencij ali zunanjih znakov, ki bi določevali njegove subjekte. Tokrat se predstavlja s serijo portretov umetnikov. Fotografskih projektov, kjer je glavni motiv fotografa drug umetnik, je veliko, a fotografije

1 Roland BARTHES, *Camera Lucida*, 1980, str. 57.

2 Julian STALLABRASS, What's in a Face? Blankness and Significance in Contemporary Art Photography, *October*, 122, 2007, str. 71.

Ljubana Cenčiča izstopajo prav zaradi njegovega izrazito sodobnega in osvežujočega pristopa k subjektom. Pri ustvarjanju se ne osredotoča na zunanje določevalce koncepta umetnika, subjektov torej ne fotografira med delom, ali jim dodaja »cehovskih znakov«. Namesto, da bi ljudi predstavljal definirane z njihovim udejstvovanjem, jih odmakne od pričakovane podobe ustvarjalcev ter jih reprezentira preprosto kot posameznike. Četudi so nekateri od njih fotografirani v ateljejih, na razstavah, je njihovo pripadano okolje vedno sekundarno, skorajda neopazno zaradi fotografove osredotočenosti na njih same. Njihovo delo je predstavljeno kot posledica, nekaj kar izvira izključno iz človekovega karakterja, inteligence – prav ta karakter pa Cenčič ujame prek izčiščenosti, ki ne dopušča perpcijskih motilcev.

Fotografije so neobremenjene z estetskimi standardi, ki bi zahtevali glajenje kože, svetlitev določenih delov obraza ali iskanjem svetlobe, ki bi človeku najbolj pristajala. Dejstvo je, da ljudi okrog sebe večino časa vidimo z vsemi znaki človeškosti, v vseh svetlobah, zaznamo njihovo mikro-mimiko in nasploh dojemamo posameznika kot zaokroženo celoto, ne kot pozirano, vselej najboljšo verzijo, ki se prilagaja našim željam opazovanja. Ob ogledu fotografij se porazgubi dojetanje umetnika kot nadčloveškega genija. Pri direktnem, ne-odpuščajočem soočenju s kamero se izrazi ranljivost, zgodovina, ki je zarisana na obrazu, naravna mimika..., vzpostavi se zavedanje, da se umetnost začne pri umetniku, umetnik pa je v osnovi človek. Fotografije same so umetniško delo, a niso samonavezujoče. Od povprečja izstopajo, ker ne prioritizirajo samih sebe, temveč le svoj motiv, ob tem pa ne zanikajo dejanja beleženja, temveč ga postavijo v samo središče komunikativne vrednosti. Cenčič ne išče umetelnih načinov, s katerimi bi utrdil lasten položaj umetnika – ta se definira posledično, zaradi neobremenjenega in neposrednega pristopa, katerega glavno likovno orodje je ekspresivnost, odvisna samo in izključno od karakterja portretiranca samega. S tem fotograf oblikuje redkeje viden izrazni prostor, ki dovoli motivu, da diha brez motenj in najde prostor nekje med objektivno reprezentacijo in dovoljenjem, da se ljudje pokažejo kot ne-obžalujoče živi.

Ljuban Cenčič, fotograf,
Foto: Igor Andjelić, 2024

Ljuban Cenčič (1955, Ptuj, mag. gozdarstva) je umetniški fotograf samouk. Medij fotografije uporablja kot orodje, s katerim raziskuje in razmišlja o sodobnih vprašanih, povezanih z lastnimi izkušnjami. Njegova fotografska praksa je usmerjena v okolje, tako mestno kot podeželsko, pri čemer se osredotoča na številne umetne in naravne elemente, ki jih najdemo v vsakem okolju. Uporablja pokrajine, mestne pokrajine, okoljske podrobnosti in portrete, da bi predstavil zgodbo, ki obstaja, vendar pogosto ostaja prezrta, spregledana in pozabljena.

Z aktualno samostojno razstavo v ptujski Miheličevi galeriji se predstavlja z najnovejšim opusom fotografij 40-ih portretov slovenskih in tujih likovnih umetnikov, ki so z mestom Ptujem povezani življenjsko ali ustvarjalno.

Igor Banfi,
slikar, 2024

Suzana Brborović,
slikarka, 2024

Beti Bricelj,
slikarka, 2023

Nina Čelhar,
slikarka, 2024

Tjaša Tia Cusch,
slikarka, 2023

Dušan Fišer,
slikar, 2022

Jernej Forbici,
slikar, 2022

Metod Frlic,
kipar, 2024

Klementina Golija,
slikarka, 2024

Milan Golob,
slikar, 2024

Duša Jesih,
slikarka, 2023

Simon Kajtna,
slikar, 2024

Stojan Kerbler,
fotograf, 2024

Dušan Kirbiš,
slikar, 2024

Aleksij Kobal,
slikar, 2024

Alja Košar,
grafičarka, 2024

Anja Kranjc,
kiparka in slikarka, 2024

Branko Lenart,
fotograf, 2024

Gani Llaloshi,
slikar, 2024

Marijan Mirt,
kipar, 2024

Jožef Muhovič,
slikar, 2024

Eva Petrič,
transmedijska umetnica, 2024

Tomaz Plavec,
slikar in kipar, 2023

Borut Popenko,
slikar, 2024

Sandra Požun,
fotografinja, 2022

Gregor Radonjič,
fotograf, 2023

Tjaša Rener,
slikarka, 2024

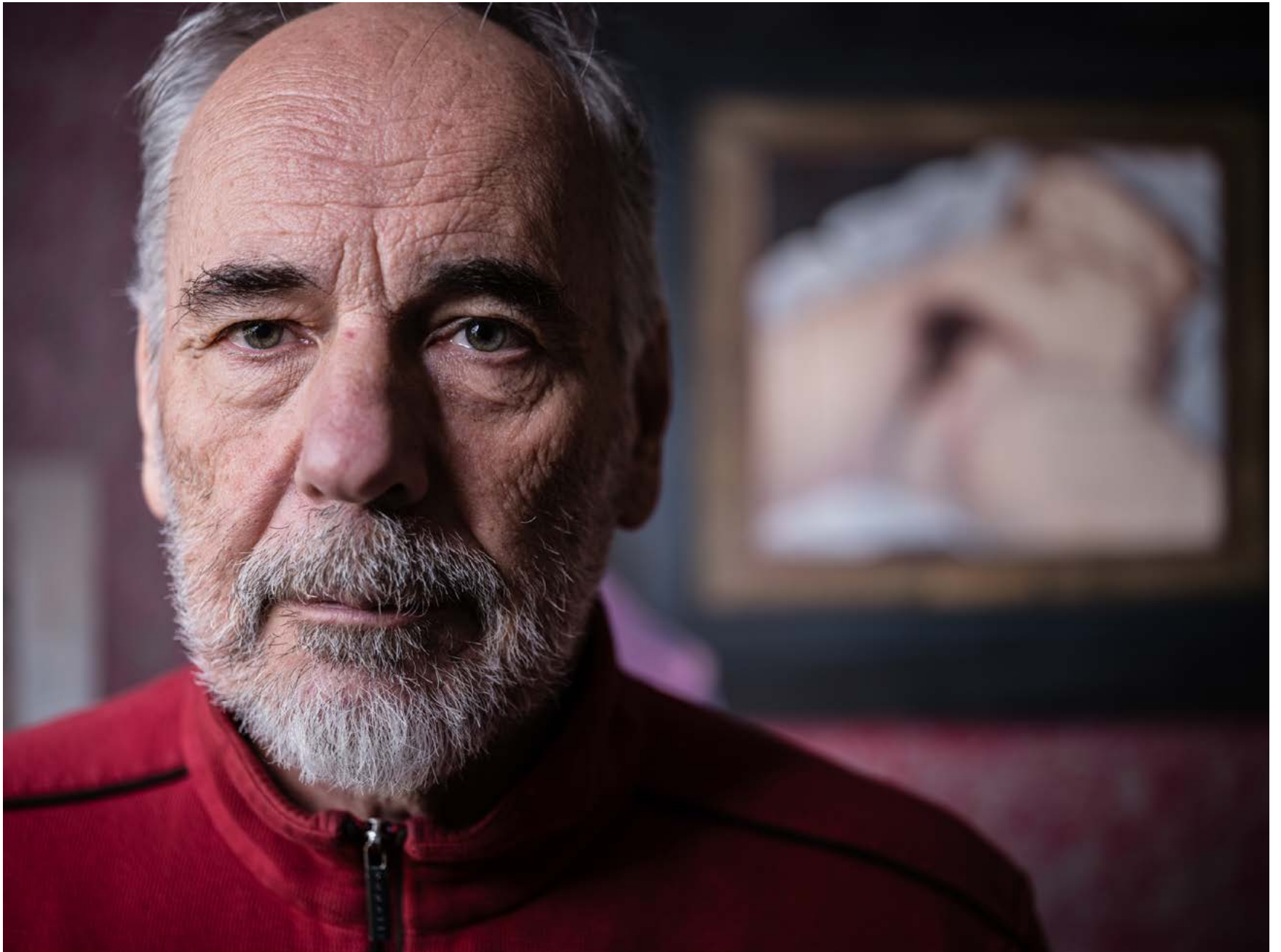
Oto Rimele,
slikar, 2024

Natalija Šeruga Golob,
slikarka, 2024

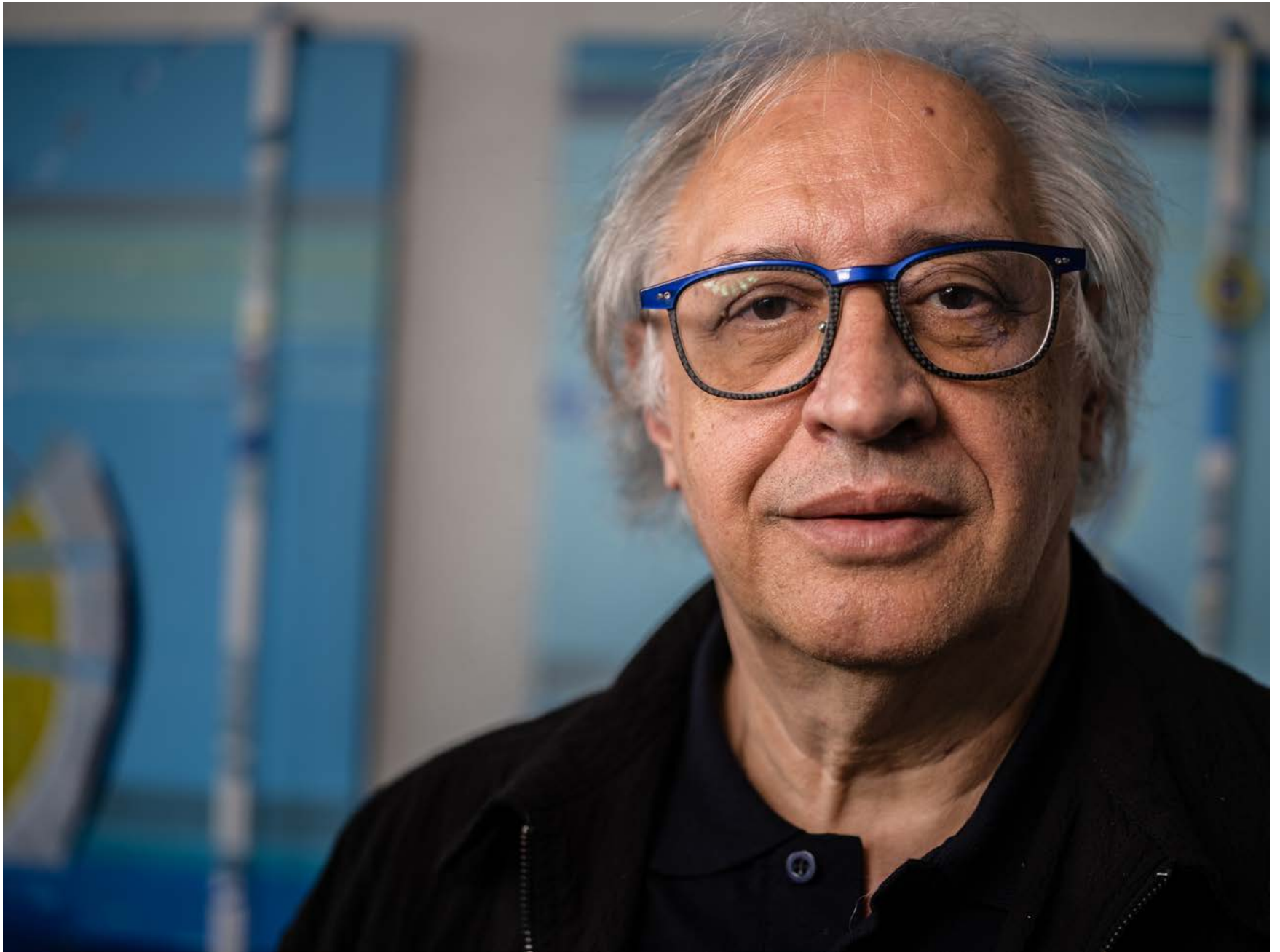
Maruša Štibelj,
slikarka, 2023

Jože Šubic,
slikar, 2024

Iva Tratnik,
slikarka, 2024

Klavdij Tutta,
slikar, 2024

Kaja Urh,
slikarka, 2023

Marika Vicari,
slikarka, 2022

Joni Zakonjšek,
slikarka, 2024

Leon Zakrajšek,
slikar in grafik, 2024

Metka Zupanič,
kiparka, 2025

Maruša Štibelj in Kaja Urh,
slikarki, 2023

LJUBAN CENČIČ

PORTRETI UMETNIKOV / Fotografije

Miheličeva galerija Ptuj

30. januar – 16. marec 2025

Besedilo: Sara Nuša Golob Grabner

Uredila: Stanka Gačnik

Fotografije: Ljuban Cenčič

Oblikovanje: Dušan Pogačar, s. p.

Tisk: Demago d. o. o.

Naklada: 250

Založil: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož

Zanj: dr. Aleksander Lorenčič, direktor

Ptuj, 2025

Izbor in postavitvev razstave:

Stanka Gačnik, Ljuban Cenčič